
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција   Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ   ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип   Штип   Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција

Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип   Штип   Stip

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

821(062)
811(062)
316.7(062)
37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (3 ; 2018 ; Штип)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Трета меѓународна научна конференција, 26-27 април 2018, Штип = Филологија, култура и образование : сборник статей / Третья международная научная конференция, 26-27 апреля 2018, Штип = Philology, culture and education : conference proceedings / Third International Scientific Conference, 26-27 April 2018, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев” = Универзитет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2018

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 737 стр. , табели, граф. прикази. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 27.12.2018. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-593-9

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)
Образование - Собири

COBISS.MK-ID 109270026

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчик-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Нецати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков
Марица Тасевска
Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com
Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татјана А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓергиевска (Македонија)
Мария Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска-Иванова (Македонија)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софја Заболотная (Россия)
Татјана А. Тернова (Россия)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Јулиа Дончева (Болгария)
Биљана Мариќ (Боснија и Херцеговина)
Душко Певуља (Боснија и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриелла Б. Клейн (Италија)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Мајкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Србија)
Селена Станкович (Србија)
Тамара Валчич-Булич (Србија)
Ахмед Ѓюншен (Турција)
Неджати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турција)
Карин Рукэ-Брутэн (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Ученый секретарь

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техническое редактирование

Костадин Голаков
Марица Тасевска
Славе Димитров

Адрес организационог комитета

Универзитет им. Гоце Делчева – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронежски државни универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-сајт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalişkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Marica Tasevska
Irina Arzhanova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Adili Bujar – CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF INTERCULTURAL EDUCATION IN MACEDONIA	13
2. Angelovska Irena – MULTICULTURAL MUSIC EDUCATION- OPPORTUNITIES, ACHIEVEMENTS, IMPROVEMENTS	21
3. Асимопулос Панаџис – НЮАНСЫ НИЦШЕАНСКОГО НИГИЛИЗМА В ФЁДОРЕ ДОСТОЕВСКОМ: «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ» И «БЕСЬ»	33
4. Балек Тијана – АКЦИОЛОШКИ ПОТЕНЦИЈАЛ ФРАЗЕМА С КОМПОНЕНТАМА НЕБО И ЗЕМЉА У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ – КВАЛИФИКАЦИЈА ЉУДСКИХ ОСОБИНА И СИТУАЦИЈА	45
5. Бужаровска Елени – ПРИМАРНОСТА НА СЕМАНТИЧКИОТ ПРИОД ВО АНАЛИЗАТА НА ГЛАГОЛИТЕ	53
6. Величковска Родна – ЖЕТВАТА И ЖЕТВАРСКОТО ПЕЕЊЕ ВО МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА (КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ)	65
7. Веселиновска Снежана Ставрева – СТАВОВИТЕ И МИСЛЕЊАТА НА СТУДЕНТИТЕ ОД ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ЗА СВОЈАТА ОСПОСОБЕНОСТ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВАТА ПО ПРИРОДНИ НАУКИ	75
8. Гладышева Светлана Николаевна – БЕЛАЯ АРМИЯ В ПУБЛИЦИСТИКЕ А. И. КУПРИНА, И. С. ШМЕЛЕВА И Р. Б. ГУЛЯ	87
9. Голаков Костадин, Ниами Емил – СТИЛОТ НА ПРЕВОДОТ НА ДРАМАТА НА А. П. ЧЕХОВ „ВИШНОВАТА ГРАДИНА“ ОД МАРИЈА НАЈЧЕВСКА-СИДОРОВСКА	95
10. Грачева, Жанна – ПОХВАЛА, КОМПЛИМЕНТ И ЛЕСТЬ КАК РЕЧЕВОЈ АКТ (НА МАТЕРИАЛЕ ТВОРЧЕСТВА В. НАБОКОВА)	103
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА ПЕРФЕКТОТ ВО IX ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО	109
12. Грујовска Сашка – ГРАМАТИЧКИ СРЕДСТВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ ПРЕКАЖАНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	119
13. Денкова Јованка – КЕРОЛОВСКАТА ФАНТАСТИКА НА ЈАН ЛАРИ	127
14. Денковска Милица – ПАТУВАЊЕТО КАКО ИСТРАЖУВАЧКИ КОНЦЕПТ ВО КНИЖЕВНИТЕ СТУДИИ	139
15. Деревская Евгения – ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРОВ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ ЧЕЛОВЕКА ПО ЕГО ОТНОШЕНИЮ К ТРУДУ (ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)	149
16. Дѳгтева Ярославна – ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД В РОМАНЕ «ИДИОТ» Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО	155
17. Димитриева-Ѓорѓиевска Марина – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА. УЛОГАТА, СТАВОВИТЕ И ЗАДАЧИТЕ НА НАСТАВНИКОТ ВО НАСТАВНИОТ ПРОЦЕС	161

18. Димова Марија Ѓорѓиева – (ИНТЕР)ТЕКСТУАЛНИ ТРАНСМИГРАЦИИ	169
19. Донеv Драган, Крстева Марија – ПОТРЕБАТА ОД ПРЕВОДОТ ВО ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ СВЕТ	179
20. Ѓорѓиевска Ева – СЕМИОТИКАТА НА „ПРАШКИТЕ ГРОБИШТА“ ОД УМБЕРТО ЕКО	185
21. Erol Çalişkan, Şerife Seher – AN EXAMPLE TO THEATRICAL VILLAGE PLAYS FROM THE BOLU REGION: HASAN PLAY	195
22. Žigić Vesna - SOCIAL NETWORKS AND EDUCATION OF THE BLIND AND VISUALLY IMPAIRED STUDENTS	203
23. Ivanovska Lela – THE ROLE OF METACOGNITIVE LISTENING STRATEGIES IN LEARNING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE	213
24. Jugreva Marija – LEXICAL PROCESSING: MODELS OF WORD RECOGNITION	221
25. Караниколова-Чочоровска Луси – ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ТРАДИЦИЈАТА И МЕНТАЛИТЕТОТ ВО РАСКАЗОТ „СТАРИТЕ ДНИ“ ОД БОРА СТАНКОВИЌ	229
26. Кирова Снежана, Кузмановска Драгана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СО БРОЕВИ ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	237
27. Kitanovska–Kimovska Sonja, Neshkovska Silvana – HANDLING OF CULTURE-SPECIFIC TERMS IN TRANSLATION	247
28. Ковачева Лидија – СИМБОЛИКАТА НА РОЗАТА ВО РИМСКИТЕ ПРАЗНИЦИ И ПОГРЕБНИТЕ ОБИЧАИ И ВО МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	259
29. Kovačević Maја – COMPOUNDS IN THE SERBIAN ENGINEERING DISCOURSE	267
30. Кожинкова Весна – КУЛТУРНИОТ И ЕТНИЧКИОТ ИДЕНТИТЕТ НА ЕГЕЈСКИТЕ МАКЕДОНЦИ ВРЗ ПРИМЕРИ ОД МАКЕДОНСКИОТ РОМАН	275
31. Коцева Ана – A CROSS-CULTURAL STUDY OF COMPLAINT STRATEGIES BY MACEDONIAN AND AMERICAN HIGH-SCHOOL STUDENTS	287
32. Коцева Весна, Тодорова Марија – КРЕИРАЊЕ НА АКТИВНОСТИ СО СТРУКТУРИРАН ИНПУТ ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	293
33. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана – РАЗВОЈОТ НА КУЛТУРАТА ПОД ВЛИЈАНИЕТО НА КОМУНИКАЦИОНИТЕ МЕДИУМИ	301
34. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – КОЛОКАЦИИТЕ КАКО НЕИДИОМАТСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ ПРОСЛЕДЕНИ ПРЕКУ ПРИМЕРИ ОД ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	309
35. Кусевска Марија, Ивановска Билјана, Даскаловска Нина – УЛОГАТА НА ЕМПИРИСКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА ЗА РАЗВИВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	317
36. Kurchanoff Maksym W. – NON-ACADEMIC FORMS OF CONSTRUCTIVISM IN FOLK HISTORICAL IMAGINATIONS IN MACEDONIA AND SLOVENIA	325
37. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ОТРИЦАТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ ПЕЧАТНЫХ СМИ	333

38. Lah Meta – GAMES SERVING AS DIDACTIC TOOLS: ATTITUDES OF PROSPECTIVE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES	339
39. Леонтиќ Марија – ИДНО ВРЕМЕ ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	349
40. Лесных Наталья – ДЕ- И РЕМИФОЛОГИЗАЦИЈА ИСТОРИИ В ПЬЕСЕ М. УГАРОВА «ГОЛУБИ».....	361
41. Ljubicic Gordana – IS GRAMMAR-TRANSLATION METHOD REALLY DEAD	371
42. Ljubotenska Dragana – SOCIAL MEDIA AND THE LATEST TENDENCIES IN WORD FORMATION AMONG TEENAGERS	379
43. Маролова Даринка – ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ПРЕВОДНА ЕКВИВАЛЕНТНОСТ МЕЃУ СПЕЦИФИЧНИТЕ ГРАМАТИЧКИ ФЕНОМЕНИ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	385
44. Магдинчева-Шопова Марија, Бошков Тајјана, Јошески Душко – ФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНОТО РАБОТЕЊЕ	395
45. Мартиновска Виолета – ПРИДОНЕСОТ НА АКАДЕМИК ВЛАДИМИР МОШИЊ ЗА СЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ ВО МАКЕДОНИЈА	405
46. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: НОВИ ИСТРАЖУВАЊА ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА ПРАКТИКА	411
47. Митковска Лилјана – ИЗРАЗУВАЊЕ НАДВОРЕШНА ПРИСВОЈНОСТ: МАКЕДОНСКИОТ НАСПРЕМА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	419
48. Младеноски Ранко – ПОЕЗИЈАТА ВО РОМАНИТЕ НА ВЕНКО АНДОНОВСКИ	429
49. Morris Kevin – CHINESE CUBANS. TRANSNATIONAL ORIGINS AND REVOLUTIONARY INTEGRATION	439
50. Нагина Ксения – ДИАЛОГ М. КУНДЕРЫ И Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО: К ВОПРОСУ О ПРЕСТУПЛЕНИИ И ЕГО МОТИВАХ	451
51. Николенко Делфина Јованова – КОРЕЛАЦИЈА, МОРФОЛОШКА АНАЛИЗА И ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАЦИЈА МЕЃУ ЗБОРУВАЧИТЕ НА СЛОВЕНСКИТЕ ЈАЗИЦИ	461
52. Николовска Виолета – СЕМАНТИЧКО-СИНТАКСИЧКИ ИМПЛИКАЦИИ НА ГЛАГОЛОТ ЧУВСТВУВА	469
53. Обухова Елена – ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ИМЕН СОБСТВЕННЫХ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА МАКЕДОНСКИЙ ЯЗЫК НА ПРИМЕРЕ РОМАНА Д.ДАНИЛОВА «ОПИСАНИЕ ГОРОДА»	477
54. Овсянникова Ксения – РЕДАКТОРСКАЯ ПРАКТИКА В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ: ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.	485
55. Павлова Ирена, Ивановска Билјана – ЗБОРООБРАЗУВАЧКИ ПРОЦЕСИ КАЈ ГЛАГОЛИТЕ ИЗВЕДЕНИ ОД СОПСТВЕНИ ИМИЊА ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	491
56. Panajotović Artea – YIN-YANG DUALISM IN GETHENIAN BIOLOGY AND POLITICS IN URSULA K. LE GUIN’S THE LEFT HAND OF DARKNESS	499

57. Петреска Весна – ЖИВОТИНСКИОТ КОД ВО СВАДБЕНАТА ОБРЕДНОСТ: КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ МЕЃУ МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА	507
58. Петровска-Кузманова Катерина – НАРОДНА ДРАМА, МАКЕДОНСКО-РУСКИ ПАРАЛЕЛИ	515
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste – LADY CAROLINE LAMB AND LORD BYRON: GLENARVON - A VAMPIRE OR A WANDERING JEW.....	523
60. Продановска-Попоска Весна – ПРЕГЛЕД НА МАКЕДОНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ГЛАСОВЕН СИСТЕМ: ВЛИЈАНИЕТО НА МАЈЧНИОТ ЈАЗИК ВО СОВЛАДУВАЊЕТО НА ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР НА АНГЛИСКИ ЈАЗИК	529
61. Ристова-Михајловска Милена – ЖАНРОТ ПОЛЕМИКА ВО ДОМАШНАТА И СВЕТСКАТА ЛИТЕРАТУРА.....	541
62. Рыбачева Лариса – ВЕРБАЛИЗАЦИЈА ЕМОЦИЈ В РУССКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА	549
63. Сахарова Дарья – МЕСТО НАУЧНО-ПОПУЛЯРНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ЖИЗНИ СОВРЕМЕННЫХ ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ: ИТОГИ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ. РЕДАКТОРСКИЙ АСПЕКТ	555
64. Сидорова Елена, Швецова Ольга – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В ШКОЛЕ И ВУЗЕ: ТОЧКИ СОПРИКОСНОВЕНИЯ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.	563
65. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ПРОБЛЕМЕ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОГО СИНТЕЗА В РУССКОЙ ФИЛОСОФИИ XX ВЕКА	571
66. Симоска Силвана – „СВЕТОТ КАКО ПОЛЕ ЗА КУЛТУРЕН НАТПРЕВАР МЕЃУ НАРОДИТЕ“ – ТЕОРИСКИТЕ ПРЕМИСИ ЗА КУЛТУРАТА НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	581
67. Станојоски Игор – КОНКЛУЗИВОТ ВО БУГАРСКИОТ ЛИТЕРАТУРЕН ЈАЗИК И ВО МАКЕДОНСКИТЕ ДИЈАЛЕКТИ	591
68. Stojanovska-Ilievaska Natasha - THE MACEDONIAN COMPONENT OF THE 1. INTERNATIONAL CORPUS OF LEARNER ENGLISH	597
69. Сулејмани Умит - ПРЕЧКИ ВО КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ ОД АСПЕКТ НА НАСТАВНИЦИТЕ	603
70. Тантуровска Лидија – „ВАСИЛИА ПРЕКРАСНА“	613
71. Тасевска Марица, Миленкоска Милкица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	635
72. Тернова Татјана – ПРОБЛЕМА НОВИЗНЫ В ЛИТЕРАТУРА АВАНГАРДА: РУССКИЙ ИМАЖИНИЗМ	643
73. Тихонова Ольга – ГЕНДЕРНЫЕ АСПЕКТЫ КРИМИНАЛЬНОГО ЖАНРА В СОВРЕМЕННЫХ ГЕРМАНО-СКАНДИНАВСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ И ТЕЛЕВИЗИОННОМ КИНО	651
74. Тодорова Марија, Коцева Весна – УСВОЈУВАЊЕ НА ТРЕТ ЈАЗИК (J3)	659
75. Trajchev Stefan, Trajchovska Marina – THE PLURILINGUALISM CONCEPT IN THE LEARNING OF THE SECOND FOREIGN LANGUAGE	665
76. Тренчовска Софија – КАРНЕВАЛИСТИЧКОТО НАСПРОТИ ХУМАНИСТИЧКОТО ДОЖИВУВАЊЕ НА СВЕТОТ	673

77. Тренчовски Горан – ДИОНИЗИСКОТО ВО ДРАМАТА „СЛОВЕНСКИ ОРФЕЈ“	681
78. Ulanska Tatjana – TEACHING CULTURE IN THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM IN ALL LEVELS OF EDUCATION IN MACEDONIA	691
79. Урумова-Марковска Славица - ЃАВОЛОТ И САМОВИЛИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ФОЛКЛОР И НИВНАТА ИМАГИНАРНА ПРЕОБРАЗБА ВО РАСКАЗИТЕ НА МИТКО МАЏУНКОВ	701
80. Фьон Фам Май – УСТАРЕВИШИЕ НАИМЕНОВАНИЯ ОДЕЖДЫ 1. В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ И.А. БУНИНА	709
81. Hadzi-Nikolova Adrijana, Tasevska Marica – EDUCATIONAL TECHNOLOGY, THREAT OR BENEFIT TO TEACHERS	715
82. Чарыкова Ольга – ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА МЕТАФОРИЧЕСКОЙ НОМИНИЦИИ	727
83. Чурсина Дарья – НАИМЕНОВАНИЯ ЖИЛИЩА В ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРАХ В ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ	735
84. Шеху Флорина, Котева Мојсовска Татјана – ПОСТАВЕНОСТА НА КОМУНИКАЦИСКИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ ВО ИНИЦИЈАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА НАСТАВНИЦИ	741
85. Шутаров Васко – ПРОЕКЦИИ ЗА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА, СПОРЕД „НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА РАЗВОЈ НА КУЛТУРАТА ВО Р. МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ 2018-2022 ГОДИНА“	751
86. Wanke Michal – MOVING LAB BEYOND THE BORDERS. RESEARCH NOTES A PROPOS THE FREEDOMBUS INTERDISCIPLINARY PROJECT	759

ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: НОВИ ИСТРАЖУВАЊА ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА ПРАКТИКА

Снежана Мирасчиева¹, Даниела Коцева²,

¹Проф. Д-р, Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип
snezana.mirascieva@ugd.edu.mk

²Доцент, Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип
daniela.koceva@ugd.edu.mk

Апстракт

Иако денес, во времето на интернетот, знаењето е подостапно отколку порано, факт е дека денес знаењето, повеќе од било кога, станува капитал кој не се користи. Причина за тоа е продолжената доминација на формалното образование во однос на образованието низ практика. Некогаш строго одвоени, денес науката и технологијата се повеќе се упатени една на друга. Уште повеќе што соработката меѓу производствените и образовните институции, што не е новина, расте паралелно со степенот на развиеност на државата. Факт е дека учењето има исклучително важно значење во животот на секоја индивидуа, институција и национална економија. Тоа е причина поради која се зголемува бројот на млади луѓе кои завршуваат факултети и на тој начин стекнуваат теоретско знаење од одредена област. Во суштина, сите иновативни методи на учење се насочени кон два клучни аспекта: теорија и практика. Исто така, факт е дека главната цел на образовниот систем е да обезбеди услови и можности на младите луѓе да станат корисни членови на заедницата кои ќе создаваат нови вредности. Тоа најдобро може да се обезбеди со практичната настава во која ќе решаваат конкретни проблеми и ќе се соочуваат со предизвиците кои ги чекаат. Во трудот ќе се обидеме да дадеме одговор на прашањето кога и како да се оспособат младите за примена на знаењата, што е значаен придонес во унапредувањето на воспитно-образовната практика.

Клучни зборови: образование, практика, унапредување.

Вовед

Односот меѓу науката и технологијата е значително променет, од состојба на строга одвоеност некогаш до состојба на меѓузависност, па денес се упатени една на друга. Уште повеќе што соработката меѓу производствените и образовните институции, што не е новина, расте паралелно со степенот на

развиеност на државата. Исто така интересно е што во земјите со развиена пазарна економија, истражувачките институции и универзитетите како традиционална база за креирање на знаења, се помалку се сметаат за доминантни фактори во „производството“ на научни и технолошки знаења. Причината за тоа е што конкретните практични достигнувања во приватниот сектор помалку ги користат научните инпути (input) од порано, а технолошките решенија пак од друга страна се повеќе се извор на нови теориски прашања и одговори. Факт е дека учењето има исклучително важно значење во животот на секоја индивидуа, институција и национална економија. Тоа е причина поради која се зголемува бројот на млади луѓе кои завршуваат факултети и на тој начин стекнуваат теоретско знаење од одредена област. Но, активностите како што се стажирање, програми за менторство, обуки, разни форми на неформални едукации и размена на знаења, се исто така облици на стекнување и развивање на способности за примена на знаењата. Во суштина, сите иновативни методи на учење се насочени кон два клучни аспекта: теорија и практика. Исто така, факт е дека главната цел на образовниот систем е да обезбеди услови и можности на младите луѓе да станат корисни членови на заедницата кои ќе создаваат нови вредности. Тоа најдобро може да се обезбеди со практичната настава во која ќе решаваат конкретни проблеми и ќе се соочуваат со предизвиците кои ги чекаат. Кога и како да се оспособат младите за примена на знаењата е проблем чие решение оди во прилог на унапредување на воспитно-образовната практика и зголемување на квалитетот во образованието воопшто, прашање кое се наоѓа во фокусот на вниманието во трудот.

Образованието и практиката

Денес е сосема нелогичен дуализмот меѓу образованието и практиката. Имено, во време на интернетизација на знаењето, во време на достапност на знаењето, факт е дека знаењето е капитал кој не се користи. Причините за ваквата состојба се многубројни, а во стручната литература како причина најчесто се наведува доминантноста на формалното образование над образованието во практика. Практиката секогаш е „најдоброто“ училиште, но дали навистина е така?! Добро позната е синтагмата дека „ако на човек му дадеш риба, ќе го нахраниш за еден ден, но ако го научиш да лови риба, ќе го нахраниш за цел живот“. Затоа денес пред образованието се поставува барањето да оспособува за „ловење риба“ затоа што нема да чекаат некој друг да ги нахрани туку во заедница со другите ќе градат заедница во која ќе има доволно „риба“ за сите. Во таа насока е и учењето на Фреiere (Paulo Freire) за кого образовниот процес никогаш не е неутрален. Луѓето можат да бидат пасивни приматели на знаење - без оглед на содржината - или тие можат да се вклучат во пристапот "поставување проблем" во кој тие стануваат активни учесници. Како дел од овој пристап, од суштинско значење е моментот кога индивидуата треба да го поврзе знаењето со акција, така што активно ќе работи на промена во заедниците на која припаѓа, на локално ниво и пошироко. Пристапот кој го развива Паоло Фреiere извршил силно влијание врз образовните експерти, развојот на заедницата, здравјето и други полиња. Неговиот пристап во образованието со други зборови

ја нагласува врската меѓу идентификација на проблемот и позитивната акција за промени и развој. Клучните елементи во концептот на Фреире се однесуваат на спротивностите меѓу „банкарското“ образование каде фактите се „депонираат“ во главите на пасивните ученици и образование кое се поставува на ниво на проблем, каде основен поим е „освестувањето“ (што е многу различно од зголемување на свеста) и идејата за „култура на тишината“ каде луѓето не можат критички да размислуваат за светот кој ги опкружува па стануваат фаталисти и доминантни. Моделот на Фреире е функционален од аспект што ја зголемува функционалноста на знаењето на секоја индивидуа, знаењето и искуството на поединецот се тесно поврзуваат во феноменот процес, а изразувањето е во процес на интеракција со други индивидуи преку разни форми на изразување, од пишан збор, со музички и ликовни изрази, сцена, движења и слично.

Истражувања за унапредување на воспитно-образовната практика

Заедно со општествените очекувања се зголемуваат и очекувањата од образованието. Во таа смисла, од учениците се очекува да учат посложени содржини и развиваат посложени ментални процеси. Во иста насока се движи и развојот на нови наставни програми, се воведуваат апстрактни поими, се насочуваат образовните реформи со цел учениците да се справуваат со сложените односи во денешниот непредвидлив свет на реалноста. Во тие рамки се и прашањата за тоа не само што се учи туку и како се учи, кои се улогите и одговорностите на наставникот, а кои на ученикот од перспектива на унапредување на процесот на учење. Впрочем учењето е „додаток, зачин на животот“ а умешноста на готвачот во „зачинувањето на *што* и *како*“ го определува видот на искуството, пријатно или горко. Способноста за континуирано учење до степен на самоучење зависи од интересите на индивидуата и нејзината подготвеност за учење на нешто ново. Со цел да одговори на очекувањата на современото општество, образованието наместо прашањето за целите, содржините и стратегиите на работа во воспитно-образовниот процес, се поставува прашањето како знаењето да се стави во функција на практиката. Наставниците треба да бидат свесни за контекстот и потребите на заедницата во која делуваат, да бидат способни за комуникација и градење на партнерски односи, унапредување на односите во заедницата која учи. Од наставниците се бара да бидат способни за евалуација на сопствената работа и работата на другите заради подготвеност за доживотно учење и континуирано усовршување. Но не треба да се заборава фактот дека тие заедно со учениците се дел на еден единствен процес каде се потврдуваат постојните теориски сознанија, но се развиваат нови кои водат кон развој и унапредување на практиката. Станува збор за наставата чија реализација е продукт на заедничка работа на наставникот и учениците. Аналогно на тоа, воспитно-образовниот процес како сложен го иницира проблемот на активност на двата директни субјекти, наставникот и учениците. Унапредувањето на воспитно-образовната практика, во таа смисла, подразбира активно делување и на другиот субјект, учениците. Активностите кои учениците треба да ги

реализираат не треба да бидат израз на „послушност“ кон наставникот а со тоа и постигнување на одредени цели однапред дефинирани, туку израз на активна партиципација во самиот процес. За функционално знаење ќе говориме само во случај кога теоријата и практиката се во кохерентен синергичен однос и претставуваат функционален систем. Од тука, и сетот на прашања кои се однесуваат на активностите на ученикот во наставата а се во функција на унапредување на воспитно-образовната практика како активности на учениците во: сите етапи на наставата (од планирање, преку реализација до вреднување), изборот на стратегии на поучување и учење, креирање на средина за учење, градење на интеракциско-емпатиски односи, дефинирање на цели и задачи, мотивација за работа. Овде ќе се задржиме на еден дел од прашањата и тоа на оние кои се однесуваат на активностите на учениците во етапата на вреднување во наставата. Денес, во воспитно-образовната практика, иако постојат скромни чекори на напредување, сепак очигледна е ситуацијата каде оценувањето како сè уште да е ограничено само во рамките на еднонасочна комуникација помеѓу наставникот и ученикот, сè уште недоволно се третира како кооперативен процес кој е социјално условен и кој го смета ученикот за активен партнер во процесот на настава, а со тоа и во процесот на оценување. Прашањето го инициравме затоа што кога ученикот активно учествува во оценувањето на сопствената работа тој станува повеќе мотивиран за учење, се зголемува неговата самоверба и учењето за него добива вистинска смисла. Кога ученикот учествува во процесот на оценување го согледува степенот на неговата успешност и се навикнува и оспособува за самопроценка и самокритика на сопствената работа. На тој начин се воспоставува култура на оценување која ќе биде во прилог на потребите на ученикот и на наставниот процес. Така се врши избор и прилагодување на критериумите за оценување и се создава можност за поголема правичност и објективност во оценувањето на постигањата. Впрочем, учењето во основа е самонасочувачки процес кој бара избирање на соодветен метод на учење со цел да се препознаат индивидуалните, лингвистичките и културни разлики помеѓу учениците. Во дидактичката литература овој феномен се определува како формативно оценување кој се јавува во различни облици а еден од нив е во облик на самооценување и меѓусебно оценување. Се поставува прашањето зошто токму овој облик е предмет на наш интерес, но одговорот е сосема јасен доколку се задржиме само на еден од шест елементи на формативното оценување. Имено, тој се однесува на *активно вклучување на учениците во процесот на оценување*. Целта на формативното оценување е да ги води учениците кон развивање на нивната лична вештина за учење (метакогнитиви стратегии). Тие користат сопствено знаење и средства за учење и повеќе сакаат да ги прилагодат употребат овие вештини за решавање на проблеми од секојдневниот живот, тие се стремат да најдат одговори или да развијат стратегии за соочување со проблем кој ним им е многу близок. Со други зборови тие развиваат самоконтрола, но и стратегии за учење. Ученикот кој е свесен за начинот како учи е посposобен да ги постави, развива и оствари целите и да користи различни стратегии за учење, а со тоа да го контролира процесот на учење. Терминот вклучување на учениците во процесот на оценување не е нов (Oscarsson, 1997,

Blanch, 1988, Blue, 1988) и многу други го истражувале овој проблем пошироко па така термините самооценување и взаемно оценување им се блиски на повеќето наставници денес. Модерните концепти во образованието однесувајќи се на автономијата, соработката, значењето, емоционалното созревање на учениците како и развивање на вештините за критичко мислење би можеле да се инкорпорираат во процесот на проверување и оценување со дообјаснување дека процесите на оценување и поучување треба да се надополнуваат еден со друг како комплементарни аспекти на процесот на учење. Тука мислам за оценување на постигањата и работата на учениците од аспект на следниве начини на оценување: самооценување, заемно оценување, оценување преку портфолио, проектни задачи (трудови на ученици) и истражувања и презентации. Самооценувањето е определено како проценување на квалитетот на сопствената работа од страна на самите ученици, кое се базира на докази и експлицитни критериуми со цел да се подобрат постигањата на самите ученици, (Г.Гојков, 1997,78). Гојков самооценувањето го гледа како една моќна алатка за самоконтрола на процесот на учење која му овозможува на ученикот да влијае на сопствената работа преку согледување слабости и надминување на истите во процесот на учење, а при тоа се зголемува и внатрешната мотивација кај ученикот која го поттикнува на активност. Учениците треба постепено да се вклучуваат во процесот на оценување на сопствените резултати, како и во процесот на меѓусебно оценување, преку споделување на целите, задачите, запознавање со наставните програми, со што на учениците ќе им се овозможи да учествуваат во избор на содржини, методи и форми на работа. Наставникот треба да ги вклучи учениците уште во самиот процес на следење, преку неформални обсервации, поставувања на директни прашања, да им дозволи да учествуваат во дискусијата за добиените оценки, покажаните резултати. Таа форма на дијалог обезбедува мноштво на корисни информации за самиот ученик и неговиот процес на учење, корисни за наставникот. Формативното оценување поддржува користење на оценувањето на часовите со цел да се подобрат постигањата на учениците. Тоа ја промовира идејата дека учениците најдобро ќе работат само ако ја разберат целта на нивното знаење и само ако бидат неарскилив дел од процесот на учење и поучување. Според Ш.Кларк, ефективното оценување за учење се одвива постојано на часот и вклучува: споделување на целите за учење со учениците; помагање на учениците да ги препознаат стандардите кон кои се стремат; давање на повратна информација која ќе им даде насоки на учениците како да се подобрат; верување дека секој ученик може да се подобри во однос на своите претходни постигања; заедничко разгледување и дискусија за постигањата и напредокот на ученикот со наставникот и ученикот; оспособување на учениците да користат техники на самооценување за да ги откријат аспектите каде треба да интервенираат за да се подобрат; вклучување на учениците како активни партнери во процесот на оценување на своите постигања; подобрување на мотивацијата и самодовербата на учениците со користење на ефективни техники на оценување (*самооценување, заемно оценување*). За тоа колку навистина учениците се вклучени во процесот на оценување на постигањата во наставата и кави се нивните мислења по тоа прашање постојат бројни истражувања кои говорат

дека учениците не се реално вклучени во овој процес иако за неговите активности и придобивките од него доста се говори и тие се добро познати на образовните експерти.

Заклучок

Сложените и современи барања и очекувања од образованието не се во чекор со сè уште доминантните традиционални и конзервативни облици на настава. Така формалното образование е примарен „произведувач и пренесувач“ на нови знаења, во главно теоретски, кои најчесто се нарекуваат „наука“ и се разликуваат од применливите знаења кои се генерирани од пазарноориентираните установи (претпријатија). Формалното образование се темели на принципот дека знаењата не треба да бидат усвоени од било која индивидуа или група, туку широко дистрибуирани затоа што тие се „јавно добро“ кое треба да се споделува заради зголемена општествена корист. Од друга страна, приватниот сектор е насочен кон создавање и примена на новите знаења во функција на решавање на конкретни проблеми со цел зголемување на добивката, при што генерираат нови знања и го делат со ограничен број на индивидуи, под поимот „технологија“. Ваквата состојба создаде два системи на образование: секвенцијален и двоен. Првиот систем функционира во образовните институции на сите нивоа и подразбира класично теоретско образование. Вториот систем покрај теоретското образование обезбедува и практично кое пак се реализира во производствените установи каде стекнатото теоретско знаење се применува во решавање на конкретни практични задачи. Двојниот концепт подразбира истовремено посета на настава во училиште и работа во претпријатија. По неговото завршување, работодавачот ги вработува „најдобрите“ практиканти. Двојниот систем е карактеристичен за развиените земји. Кај нас постоеше до 90-тите години од 20-от век (средните стручни училишта), денес двојниот систем е најразвиен и најфункционален во Австрија, Германија, Швајцарија. Од тие причини говоревме за педагошкиот пристап на Паоло Фреире кој е функционален во многу контексти, и е повеќе од едноставна збирка на методи и техники затоа што практиката е определна како спој на акција и рефлексивност, при што не е доволно индивидуите да бидат во дијалог за да стекнат знаења за нивната општествена реалност. Тие мора да дејствуваат заедно врз нивната околина со цел критички да ја разгледаат нивната реалност и да ја трансформираат преку понатамошно дејствување и критичко размислување. Скромен обид за унапредување на воспитно-образовната практика е сртежливиот обид на наставниците за активно вклучување на учениците во етапата на оценување преку формите на самооценување и меѓусебно оценување, за што исто така стана збор во трудот. Сето тоа ја наметна потребата за современи начини на работа во воспитно-образовната практика како менторска настава, микронастава, акциони истражувања, рефлексивна практика. Се наметнува дилемата дали образовните истражувања можат да ја информираат образовната практика, и ако ја информираат тогаш истражувачите ќе мора да прифатат пристап кон истражувањето сосема

поинаков од оној што денес постои. Впрочем крајната цел на современото образование е оспособување за поврзување на знаењата и вештините во еден целосен систем, што кај нас ова се смета за иновативно. Затоа учење и работа, практика и менторство се двете неопходни алатки во образованието. И на крај, функционалната поврзаност на теоријата и практиката треба да се сфати од перспектива на синтагмата дека теоријата е подлога, а практиката е надоградба на подлогата! Полесно е во теоријата, но во практиката е поинтересно!

Користена литература

- Black, P. & Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning, *Assessment in Education*, 5(1), 7-74.
- Bognar, L. – Kragulj, S. (2010). Kvaliteta nastave na fakultetu. *Život i škola*, 56 (24): 169-182. достапно на: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=94866 (03.03.2018)
- Bognar, L. (2006). Suradničko učenje u sveučilišnoj nastavi. *Život i škola*, 1-2: 7-16. достапно на: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=39434 (03.03.2018)
- Bognar, L. – Matijević, M. (2002). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Clarke, Sh. (2001). Unlocking Formative Assessment: Practical Strategies for Enhancing Pupils' Learning in the Primary Classroom. Abingdon: Hodder Education
- Glasser, W. (2005). *Kvalitetna škola: Škola bez prisile*. Zagreb: Educa.
- Gojkov, G. (2009). Dokimologija. Vršac: VŠSS za obrazovanje vaspitača “Mihailo Palov”
- Lysenko, V. L., Abrami, C. Ph., Bernard, M. R., Dagenais, Ch., Janosz, M. (2014). Educational Research in Educational Practice: Predictors of Use во *Canadian Journal of Education / Revue canadienne de l'éducation* 37:2 (2014) ©2014 Canadian Society for the Study of Education/ Société canadienne pour l'étude de l'éducation www.cje-rce.ca Vol 37, no2, pp 1-26 достапно на <http://journals.sfu.ca/cje/index.php/cje-rce/article/view/1477/1691> (03.03.2018)
- Mahmoudi, A., Khoshnood, A., Babaei, A. (2014). Paulo Freire Critical Pedagogy and its Implications in Curriculum Planning, *Journal of Education and Practice* www.iiste.org ISSN 2222-1735 (Paper) ISSN 2222-288X (Online) Vol.5, No.14, pp. 86 -92 from <https://www.iiste.org/Journals/index.php/JEP/article/view/File/12993/13309> (03.03.2018)
- Freire P. (2005). Pedagogy of the oppressed (30th anniversary edition). New York: The Continuum International Publishing Group, достапно на http://web.msu.ac.zw/elearning/material/1335344125freire_pedagogy_of_the_oppressed.pdf (03.03.2018)
- Shudak, N. J., & Avoseh, M. B. M. (2015). Freirean-Based Critical Pedagogy: The Challenges of Limit-Situations and Critical Transitivity. *Creative Education*, 6, 463-471. <http://dx.doi.org/10.4236/ce.2015.64046> (03.03.2018)